

Noter

Kirsten Benn Lykkebo: *Livet i husene*

En moderne storby. Side 7-19.

Til kapitlet er anvendt:

Larsen, Lone Palm: *Fra vugge til grav – København NV*, Arbejdermuseet 2000, side 32.

Fisker, Kay m.fl.: *Københavnske boligtyper* i særtryk af *Arkitekten*, 1936, side 8-16.

Jensen, Sigurd: *Københavns Hospitalsvæsen 1863-1963*, Gads Forlag 1963, side 75.

Heisz, Tommy: *Den spanske syge – Da historiens mest dødbringende epidemi kom til Danmark*, Politikens Forlag 2018, side 186-194.

Mortensen, Mette Tapdrup: *Pensionatets kulturhistorie – Fællesskab, flirt og frikadeller*, Aarhus Universitetsforlag 2015, side 127-151.

Bønnelycke, Emil: "Gaden" fra *Ild og ungdom* (1917)

Statistik og citater:

Alle tal om københavnernes aldersfordeling er opgjort efter *Statistisk Årbog for København og Frederiksberg samt Hovedstadsregionen*, 1982, side 20-23. Antallet af københavnere over 65 år var helt præcist steget fra 6 % til 23,5 %.

Antallet af københavnere døde af alkohol er opgjort efter *Statistisk Årbog for København og Frederiksberg*, 1920, Tabel 33.

Alle tal for indbyggertallene i de enkelte københavnske bydele i henholdsvis 1920 og 1980 findes i *Statistisk Årbog for København og Frederiksberg samt Hovedstadsregionen*, 1982, side 20-23.

Citat side 18: Gerda Christiansens erindring, nr. 712, Københavns Stadsarkiv, 1995, side 27.

Livet nær afgrunden. Side 20-33.

Til kapitlet er anvendt:

Jensen, Sigurd: *Under fælles ansvar – Københavns Historie bind 5 1900-1945*, Gyldendal 1981, side 239-254.

Jensen, Sigurd: *Københavns Hospitalsvæsen 1863-1963*, Gads Forlag 1963, side 13, side 70-88, side 106-107 og side 205-206.

Lov om skolelæger, nr. 413, 12. juli 1946.

Heisz, Tommy: *Den spanske syge – da historiens mest dødbringende epidemi kom til Danmark*, Politikens Forlag 2018, side 82-102, side 117-131, side 154-164 og side 186-194.

Dansk Sygeplejehistorisk Museum: *Den spanske syge 1918-20*: <https://dsr.dk/dshmh/historiske-glimt/krigens-og-krisens-helte/den-spanske-syge-1918-20> [no date]

Kløft, Bent, Anne Holten Jensen, Egon Larsen og Carl Eli Olsen: *Polioepidemien i Danmark 1952-1953*, Medicinsk-Historisk samling, 2003, side 10-15.

<https://dsr.dk/dshmh/historiske-glimt/krigens-og-krisens-helte/polioepidemien-paa-blegdamshospitalet-1952-53>.

Statistik og citater:

Antallet af arbejdsløse er opgjort fra *Statistisk Aarbog for København, Frederiksberg og Gjentofte*, 1933, side 144.

Københavnernes adgang til sanitære faciliteter er opgjort efter *Statistisk Årbog for København, Frederiksberg og Gjentofte*, 1953 side 53. Mange lejligheder med adgang til wc delte desuden dette med naboerne, da ældre huse havde fået tilbygget toiletter på bagtrapperne til deling.

Antallet af Københavnerne døde af tuberkulose 1900-1960 er opgjort efter *Statistisk Aarbog for København og Frederiksberg*, 1921 side 22-23 og *Statistisk Årbog for København, Frederiksberg og Gjentofte*, 1961, side 50.

Citat side 21: Lissi Gams erindring, nr. 941, Københavns Stadsarkiv 1995, side 12.

Citat side 24: Harald Axel Binderkrantz' erindring, nr. 11226, Københavns Stadsarkiv, 2013, side .8

Citat side 26: Sygeplejesken citeret for forholdene på Blegdamshospitalet under polioepidemien er citeret fra <https://dsr.dk/dshmh/historiske-glimt/krigens-og-krisens-helte/polioepidemien-paa-blegdamshospitalet-1952-53>.

Citat side 29: Nina Borgs erindring, nr. 11414, Københavns Stadsarkiv 2014, side 6.

I krigens tid. Side 34-41.

Denne publikations emne er Københavns historie i perioden 1920-1980 med hovedfokus på københavnernes hverdagsliv, og derfor bliver Anden Verdenskrig kun behandlet i det omfang, den havde betydning for dette og for Københavns udvikling i årene under og efter krigen. Der er ikke tale om, at forfatteren vil negligere de mange, for hvem krigen rent personligt havde store præg, og hvor f.eks. deres modstandskamp eller deres religiøse eller politiske tilhørsforhold fik store omkostninger. Besættelsestiden ændrede ikke afgørende ved Danmarks politiske landskab eller ved landets økonomi eller befolkningens levevilkår – bortset selvfølgelig fra de fem år, krigen varede. Derimod har besættelsestiden og den efterfølgende konflikt under Den Kolde Krig mellem på den ene side Vesten og på den anden side Sovjetunionen fået stor betydning for mange samtidige danskeres identitet. Så hvor selve krigens efterdønninger, i form af f.eks. rationering (ophørt i 1952) og genopbygning af brændte eller bombede bygninger, ikke tog mange år, står Anden Verdenskrig

tilbage som en skelsættende begivenhed for mange, der oplevede krigen, eller hvis forældre gjorde. De valg, den enkelte tog i krigsårene, og de valg, de danske politikere tog, da de etablerede en samarbejdspolitik med den tyske besættelsesmagt i et forsøg på at få Danmark mest skånsomt gennem besættelsen, er stadig et betændt emne. Om den valgte politik var den rigtige fremgangsmåde, er ikke denne publikations emne. Jeg bruger ordet samarbejdspolitik værdineutralt, da jeg finder, det er den mest dækkende betegnelse for den virkelighed, der var i Danmark i krigsårene: at den tyske besættelsesmagt forhandlede med de danske myndigheder i stedet for at gennemtvunge ændringer. Omfanget af modstandskampen er et andet emne, der har optaget mange. Eftersom emnet ikke har særskilt betydning for Københavns historie, vil denne publikation nøjes med at behandle modstandsbevægelsen og modstandskampen i relation til københavnerbegivenheder som f.eks. Folkestrejken i 1944. I hvor stort omfang og af hvor mange der blev ydet modstand, er heller ikke et emne, der vil fylde her – kun den overordnede rammefortælling, hvor den synlige modstand bliver mere udbredt fra 1943, bliver nævnt.

Til kapitlet er anvendt:

Jensen, Sigurd: *Under fælles ansvar – Københavns Historie bind 5 1900-1945*, Gyldendal, 1981, side 329-375.

Jensen, Sigurd: *Levevilkår under besættelsen*, 1971. Oplysning om stigning i antallet af syge med Lungetuberkulose side 195.

Trap: *København I & II*: Trap Danmark, bd. 33., 6. udg. 2020, side 67-69.

Nygaard, Bertel: *Besættelsen 1940-1945*: <https://danmarkshistorien.dk/perioder/besaettelsestiden-1940-45/>.

Statistik og citater:

Antallet af reddede danske jøder opgives på <https://folkedrab.dk/artikler/flugten-til-sverige> til præcis 7.056 personer. Dertil kom yderligere 686 ikke-jødiske ægtefæller. Det svarede til 95 % af alle danske jøder.

Citat side 40-41: Jane Sommers erindring, nr. 11297, Københavns Stadsarkiv 2014, side 1-2. Lysreklamen *Irmahønen* var fra 1936 placeret på en bygning ud mod Sortedams Sø ved Dronning Louises Bro på Nørrebro.

Lys og luft, side 42-53

Til kapitlet er anvendt:

Larsen, Lone Palm: *Fra vugge til grav – København NV*, Arbejdermuseet 2000, side 10-16 og side 29-32.

Mortensen, Mette Tapdrup: *Pensionatets kulturhistorie – fællesskab, flirt og frikadeller*, Aarhus Universitetsforlag 2015, side 91-119 og side 198-215.

Trap: *København I & II*: Trap Danmark, bd. 33, 6. udg. 2020, side 45-62.

Fisker, Kay m.fl.: *Københavnske boligtyper* i særtryk af *Arkitekten*, 1936, side 6-7.

Christensen, Vagn: "Boligforhold og børnesygelighed. En undersøgelse af hospitalsindlæggelsen under forskellige boligforhold", Munksgaard 1956.

Statistik og citater:

Mængden af overbefolkede lejligheder ved folketællingen i 1916 er opgjort efter *Statistisk Aarbog for København og Frederiksberg 1920*, side 40.

Antal af overbefolkede lejligheder i 1955 er opgjort efter *Statistisk Årbog for København og Frederiksberg*, 1961, side 59 og side 65.

Citat side 43: Alfred Petersens erindring, nr. 1847, Københavns Stadsarkiv 1969, side 1.

Citat side 46: Svend Frederiksens erindring, nr. 989, Københavns Stadsarkiv 1969, side 2.

Opsving og velstand. Side 54-87.

Til kapitlet er anvendt:

Trap: *København I & II*: Trap Danmark, bd. 33, 6. udg. 2020, side 60-75.

Sørensen, Anne: *Efterkrigstiden, 1945-1973*: <https://danmarkshistorien.dk/perioder/kold-krig-og-velfaerdsstat-1945-1973/velfaerdsstaten/>.

Jørgensen, Steffen Elmer: *Ideer om fremtidens veje* i Dansk Vejtidskrift 3/2003, s. 42.

Lehrmann, Ulrik: *Dagligvareforbrug. frostvarer og accelerationsteknologier i hverdagskulturens omformning omkring 1960*, Kulturstudier 2/2017, s. 146.

Stanek, Henrik: *Lærereens ulovlige lussinger*, Folkeskolen nr. 40/2002.

Adersen, Torkil og Niels Jul Nielsen: *Sjak, mestre og skibsbyggeri – arbejdsliv og dagligdag på B&W 1945-1996*, side 35-38 og side 90

Jørgensen, Claus Møller: *Skole og undervisning efter 1814*: <https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/skole-og-undervisning-1814-2014/>.

Jensen, Martin Rovang: *Telefonen går til filmen*, Post & Tele Museum 2014, side 21.

Ejlertsen, Torben: *Kraftcenter og fristad – Københavns Historie bind 6 efter 1945*, Gyldendal, 1983, side 38, side 61, side 71-72, side 80, side 116-123, side 132-136, side 172-175 og side 203-207.

Kau, Edwin og Karin Ulla Bo H. Skovvart: *biograf*: <https://denstoredanske.lex.dk/biograf>.

Statistik og citater:

Antal af private skoler i København er opgjort efter *Statistisk Årbog for København og Frederiksberg samt Hovedstadsregionen*, 1981, side 125.

Antallet af biler i København er opgjort efter *Statistisk Årbog for København og Frederiksberg samt Hovedstadsregionen*, 1981, side 151. *Statistisk Aarboeg for København og Frederiksberg*, 1921, side 73. *Statistisk Årbog for København, Frederiksberg og Gentofte samt Omegnskommunerne*, 1952, side 92. I 1920 var der i alt 5.879 automobiler. I 1950 var der 33.537 automobiler, mens antallet af automobiler i 1979 var 114.709.

Citat side 60: Ina Larsens erindring, nr. 11273, Københavns Stadsarkiv, 2008, side 1.

Citat side 61-62: Frode Danielsens Erindring, nr. 1036, Københavns Stadsarkiv, 1969, side 2.

Citat side 69: Kirsten Emmy Nielsens erindring, nr. 1124, Københavns Stadsarkiv, 1995, side 6-7.

Citat side 74: Gerda Christensens erindring, nr. 712, Københavns Stadsarkiv 1995, side 28.

Citat side 75-76: Janes Sommers erindring, nr. 11302, Københavns Stadsarkiv 2014, side 4.

Citat side 76: Jørgen Grandts erindring, nr. 11440, Københavns Stadsarkiv, 2014, side 1. Her fortæller Jørgen om korporlig afstraffelse i skolen. København havde som den første kommune i landet og under store protester fra Københavns Kommunes Lærerforening i 1952 afskaffet korporlig afstraffelse. Først i 1967 blev den korporlige afstraffelse forbudt i resten af landet. Lussinger havde dog været forbudt siden 1814 – kun afstraffelse med spanskrør var tilladt.

Citat side 78: Sonja Bjerregård Christensens erindring, nr. 222, Københavns Stadsarkiv 1969, side 38-39.

Citat side 80: Elin Andersens erindring, nr. 817, Københavns Stadsarkiv 1995, side 12-13.

Citat side 80-81: Lærlingens fortælling er citeret fra Adersen, Torkil og Niels Jul Nielsen: *Sjak, mestre og skibsbyggeri -- arbejdsliv og dagligdag på B&W 1945-1996*, side 37.

Citat side 82-83: Gerda Christiansens erindring, nr. 712, Københavns Stadsarkiv 1995, side 8.

Citat side 86: Arne Christensens erindring, nr. 11219, Københavns Stadsarkiv 2012, side 6 [Seksdagesløb i Forum].

Citat side 86: Birgit W. Andreassens erindring, nr. 849, Københavns Stadsarkiv 1995, side 7 [københavnske biografer i 1930'erne].

København i nye klæder. Side 88-117.

Til kapitlet er anvendt:

Heisz, Tommy: *Flammerne i Stengade forandrede København*: <https://pov.international/flammerne-i-stengade-forandrede-kobenhavn/>.

Ejlersen, Torben: *Kraftcenter og fristad – Københavns Historie bind 6 efter 1945*, Gyldendal 1983, side 94, side 111-113, side 174-178 og side 212-215.

Peter Belli: *Bli' væk fra vort kvarter*, 1970. Original af Billy Edd Wheeler (1964), dansk udgave af Thøger Olesen.

Lind, Olaf og Jonas Møller: *FolkeBolig – BoligFolk*, Boligselskabernes Landsforening 1994, side 13 og side 100-105 og side 144-172.

Larsen, Lone Palm: *Fra vugge til grav – København NV*, Arbejdermuseet 2000, side 79-83.

Bendtsen, Janni Rosenberg, Birgitte Kleis og Mogens Andreassen Morgen: *Bellahøj – fortællinger om en bebyggelse*, Strandberg Publishing 2015, side 15-30, side 51-87, side 105-130 og side 161-168.

Lind, Olaf og Jonas Møller: *FolkeBolig – BoligFolk*, Boligselskabernes Landsforening, 1994, side 100-105

Zerlang, Martin: "Zoom København", Gads Forlag 2017, side 269-282, side 288-294 og side 298-305.

Interview med Per Madsen i *Berlingske Tidende* den 1. august 1976:

<https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/ishoejs-borgmester-per-madsen-s-om-indvandring-i-berlingske-tidende-1976/>

Beckmann, Anne Winther og Charlotte Lindhardt: "Vejleåparken":

<https://trap.lex.dk/Vejle%C3%A5parken.>

Vorre, Birgit: *Boligen i det tyvende århundrede – indretning og brug*, Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck 2008, side 107-109, side 130, side 149-153, side 161-164, side 185-187 og side 225-226.

Rosenørn, Rasmus: *Beatlemania*, Aarhus Universitetsforlag 2018, side 2-14.

Jensen, Sigurd: *Under fælles ansvar – Københavns Historie bind 5 1900-1945*, Gyldendal, 1981, side 174-178 og side 213-215.

Sørensen, Anne: "Fri abort, 1973-": <https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/fri-abort/>.

Trap: *København I & II*: Trap Danmark, bd. 33, 6. udg. 2020, side 76-78.

Statistik og citater:

Citat side 95: Medarbejder på boliganvisningskontoret er citeret efter Larsen, Lone Palm: *Fra vugge til grav – København NV*, Arbejdermuseet 2000, side 79.

Citat side 103-104: Kate L. Hansens erindring, nr. 543, Københavns Stadsarkiv 1995, side 2.

Citat side 105: Jens Thingvads erindring, erindring nr. 1044, Københavns Stadsarkiv 1995, side 6.

Gennem København en sidste gang. Sde 118-126.

Til kapitlet er anvendt:

Sverrild, Poul: *Velfærdssamfundets bygninger 1950 – 1980*, Kulturarvsstyrelsen 2008, side 5-19.

Turèll, Dan ”Gennem byen en sidste gang” i *Storby-trilogien*, Gyldendal 2016.

Ejlensen, Torben: *Kraftcenter og fristad – Københavns Historie bind 6 efter 1945*, Gyldendal 1983, side 140-148.

Statistik og citater:

Folketallet i København er opgjort efter *Statistisk årbog for København og Frederiksberg*, 1981, side 24.

Erhvervenes fordeling i København er opgjort efter Ejlensen, Torben: *Kraftcenter og fristad – Københavns Historie bind 6 efter 1945*, Gyldendal 1983, side 143. I 1956-1970 steg andelen af liberale erhverv i indre del af byen med 117 %, og tilsvarende skrumpede industriarealet med 43 %.